

**LIETUVOS BANKAS
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2022-12-21 Nr. 429-650

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir AB „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

Pareiškėjas su draudiku sudarė Būsto draudimo sutartį (draudimo liudijimas TIA Nr. (*duomenys neskelbtini*)) (toliau – Draudimo sutartis), kuria draudiko parengtų Būsto draudimo taisyklių Nr. 067 (2021 m. kovo 30 d. redakcija, galioja nuo 2021 m. balandžio 16 d.) (toliau – Taisyklės) pagrindu draudimo variantu „Maksimalus“ buvo apdrausti pareiškėjo turiniai interesai, susiję su (*duomenys neskelbtini*), esančiu butu ir namų turtu. Draudimo laikotarpis – nuo 2022 m. kovo 3 d. iki 2023 m. kovo 2 d.

2022 m. rugpjūčio 26 d. pareiškėjas informavo apie jam priklausančio dviračio vagystę. Pareiškėjas nurodė, kad yra išvykęs, tačiau kaimynai informavo pastebėję, kad uždaroje požeminėje aikštelėje nebėra 2 000 Eur verto pareiškėjo dviračio. Apie įvykį pareiškėjas nurodė pranešęs policijai. Pranešimo pagrindu draudikas pradėjo žalos administravimą.

2022 m. rugpjūčio 30 d. draudiko žalų ekspertas telefonu susisiekė su pareiškėju ir aptarė įvykio aplinkybes. Pareiškėjas nurodė, kad požeminė aikštelė, kurioje stovėjo dviratis, yra uždaroma ir yra durys, kurios yra rakinamos. Požemine aikštele naudojasi namo gyventojai, jie turi pultelius ir raktus, o į teritoriją, iš kurios įeinama į aikštelę, taip pat patenkama per užrakinamus vartelius. Pareiškėjas taip pat nurodė, kad kaimynai įtaria, jog daiktus pavogti galėjo kokie nors buvę meistrai. Paklaustas, ar dviratis buvo prirakintas, pareiškėjas nurodė, kad buvo užraktas, kuris „blokuoja tuos ratus, vadinamus, kad jo neitų išvežt, nebent išnešt reikėtų arba nupjauti“. Pokalbio metu pareiškėjas taip pat nurodė kitus dviračio požymius ir žinomas aplinkybes.

Žalos administravimo metu draudikas kreipėsi į policiją ir prašė pateikti informaciją apie įvykį. 2022 m. rugsėjo 12 d. draudikas gavo Kauno apskrities vyriausiojo policijos komisariato Kauno miesto santakos policijos komisariato (toliau – Policijos komisariatas) atsakymą, kuriame nurodyta, kad policijoje buvo gautas pranešimas apie iš požeminės patalpos pavogtą dviratį ir šlifavimo mašinėlių komplektą. Atsakyme nurodyta, kad teritorija aptverta, varteliai su kodu, patekimas į požeminę patalpą taip pat su kodu. Kalti asmenys, policijos teigimu, nenustatyti. Analogišką informaciją Policijos komisariatas pateikė ir 2022 m. rugsėjo 27 d., gavęs pakartotinį draudiko prašymą dėl informacijos pateikimo.

2022 m. spalio 12 d. su pareiškėju telefonu susisiekė draudiko žalų ekspertas ir perdavė iš Policijos komisariato gautą informaciją, tačiau pareiškėjas teigė, kad policija konkrečiai to, ar įsilaužimo požymių buvo, ar nebuvo, negali nei patvirtinti, nei paneigti. Pokalbio metu draudiko ekspertas nurodė, kad pagal Taisyklių nuostatas dviratis turėtų būti pritvirtintas, bet prirakintas buvo tik pats ratas. Pareiškėjas, atsakydamas draudiko ekspertui, nurodė, kad esmės tai nekeičia. Draudiko ekspertui paaiškinus, kad dviratis turėtų būti prirakintas prie kažkokio stacionaraus daikto, kad jo nebūtų galima išnešti, pareiškėjas nurodė, kad „vis tiek patalpa yra uždaroma, rakinama“, o į argumentą, kad, pagal Taisykles, vagystė be įsilaužimo požymių, kai dviratis buvo neprirakintas, laikoma nedraudžiamuoju įvykiu, atsakė, kad įsilaužimo faktas nėra paneigtas, nes policija paviršutiniškai atliko tyrimą.

Tą pačią dieną draudikas raštu informavo pareiškėją apie priimtą sprendimą nemokėti draudimo išmokos, remiantis tuo, kad pagal Taisyklių nuostatas nuostoliai nėra atlyginami (draudimo išmoka nėra mokama), jei vagystė įvykdoma nepaliekant įsilaužimo požymių.

Pareiškėjas, savo ruožtu, atsakė draudikui su sprendimu visiškai nesutinkąs ir prašė tikslinti įvykio aplinkybes.

2022 m. spalio 14 d. draudikas informavo pareiškėją, kad Policijos komisariatas naujų aplinkybių nenurodė, todėl draudiko sprendimas yra teisėtas bei pagrįstas.

Tą pačią dieną pareiškėjas el. paštu kreipėsi į draudiką ir nurodė, kad draudikas turi bendrauti su Policijos komisariatu, todėl tai, kad Policijos komisariatas nepateikė patikslinimo, reiškia, kad tyrimas nėra baigtas. Pareiškėjas teigė, kad draudikas jam nepateikė iš Policijos komisariato gautų duomenų, be to, atsisako atvykti į įvykio vietą ir dar kartą įvertinti įvykio aplinkybes. Anot pareiškėjo, pretenzijos pateikimo dieną jis iš Policijos komisariato nebuvo gavęs įsilaužimo faktą patvirtinančios arba paneigiančios informacijos.

Gavęs pareiškėjo pretenziją draudikas dar kartą kreipėsi į Policijos komisariatą, teiraudamasis: 1) ar buvo nustatyta įsilaužimo į požeminę gyvenamojo namo aikštelę požymių ir, jei taip, tai kokių; 2) ar pavogtas dviratis prieš vagystę buvo prirakintas prie stacionaraus objekto, ir, jei taip, prie kokio. Atsakydama į draudiko paklausimą, Policijos komisariato tyrėja 2022 m. spalio 17 d. atsakyme nurodė, kad duomenų apie įsilaužimą ikiteisminio tyrimo medžiagoje nėra, tokių duomenų negauta, o aplink dviračio rėmą su ratu buvo apvyniota spyna.

Tą pačią dieną pareiškėjas kreipėsi į Lietuvos banką su prašymu išnagrinėti tarp šalių kilusį ginčą ir rekomenduoti draudikui pripažinti įvykį draudžiamuoju bei išmokėti draudimo išmoką, tačiau, nustačius, kad kreipimasis turi trūkumų, pareiškėjui buvo nustatytas terminas jiems pašalinti ir pateikti trūkstamus duomenis.

2022 m. spalio 24 d. draudiko žalų ekspertas atvyko apžiūrėti įvykio vietos (iš kurios galimai buvo pavogtas dviratis), apžiūrėjęs ją parengė Turto sunaikinimo, sugadinimo aktą (toliau – Aktas). Akte nurodyta, kad įvykio metu nesuveikė priešgaisrinė ar turto apsaugos signalizacija, nenustatyta įsibrovimo ar įsilaužimo požymių, raktai nuo patalpos iki įvykio nebuvo prarasti. Akte taip pat nurodyta, kad daugiabučio teritorija aptverta, patekimas į kiemą yra pro gembinius automata valdomus vartus arba pro kiemo vartelius su kodine spyna. Laužimo žymių ant vartų bei vartelių nenustatyta. Įsilaužimo į garažo patalpas, kuriose, pareiškėjo teigimu, stovėjo dviratis, požymių nenustatyta. Akte nurodyta, kad pareiškėjas apžiūros metu teigė, jog dviratis buvo prirakintas prie metalinio stovo, kuris buvo prisuktas prie garažo sienos. Apžiūros metu metalinio stovo nebuvo, taip pat nenustatyta metalinio stovo tvirtinimo žymių ar tvirtinimo vietų remonto žymių. Kliento parodytos tvirtinimo vietos yra pastato konstrukcijų technologinės tvirtinimo vietos. Be to, anot Akto rengusio eksperto, pareiškėjo paminėtas tvirtinimo rėmas turėjo būti aukštesnis negu 3 metrų.

Tą pačią dieną pareiškėjas patikslino kreipimąsi į Lietuvos banką ir šio patikslinto kreipimosi pagrindu buvo pradėta pareiškėjo ir draudiko ginčo nagrinėjimo procedūra. Pareiškėjas laikėsi pozicijos, kad dviratis buvo maksimaliai apsaugotas ir pritvirtintas prie stacionaraus laikiklio. Po vagystės apie įvykį buvo informuota policija, ji vėliau patvirtino daikto vagystę, be to, pareiškėjas teigė pateikęs įrodymus, kad po vagystės buvo pakeista požeminės automobilių stovėjimo aikštelės spyna ir raktai. Anot pareiškėjo, Policijos komisariatas draudikui patvirtino, kad įvyko apiplėšimas, tačiau draudikas šių faktų nevertina. Taip pat pareiškėjas teigė, kad Draudimo sutartyje nėra nurodyta, kad įsilaužimo faktą būtinai turi patvirtinti policija, be to, draudiko atstovai ilgą laiką vengė apžiūrėti įvykio vietą. Pareiškėjas pageidavo, kad draudikas pripažintų įvykį draudžiamuoju ir išmokėtų draudimo išmoką.

Lietuvos bankas gavo draudiko atsiliepimą į pareiškėjo kreipimąsi, jame draudikas nurodė su pareiškėjo reikalavimais nesutinkąs ir prašė juos atmesti. Atsiliepime teigiama, kad įvykis pagrįstai pripažintas nedraudžiamuoju, nes Taisyklių A skyriaus IV dalies 1.4 papunkčio a punkte aiškiai apibrėžta, kad vagystės atveju nuostoliai neatlyginami (draudimo išmoka nemokama), kai į patalpą patekta įveikiant kliūtis, bet nepaliekant kliūtis vientisumo pažeidimo požymių. Be to, tos pačios Taisyklių dalies ir papunkčio h punkte nustatyta, kad dviračių, paspirtukų (taip pat elektrinių), riedžių, vaikų vežimėlių, neįgaliojo vežimėlių vagystės iš draudimo vietos ir už draudimo vietos ribų atveju nedraudžiamuoju įvykiu yra laikoma, jeigu nėra nustatyta įsilaužimo į pastatą (ar patalpą) požymių arba jei turtas nebuvo prirakintas prie stacionaraus objekto, kai pavogtas ne iš patalpos. Be to, draudikas atkreipė dėmesį į Taisyklių A skyriaus IV dalies 1.12 papunktį ir teigė, kad jame aiškiai nustatyta, kad nedraudžiamuoju įvykiu laikoma, kai patiriama žala dėl turto pametimo, dingimo, prievartavimo, pasisavinimo, iššvaistymo, grobimo, vagystės be įsilaužimo ar apiplėšimo požymių, sukčiavimo ir kt.

Anot draudiko, tai, kad pradėtas ikiteisminis tyrimas, nepatvirtina daikto vagystės įsilaužiant ar įsibraunant fakto. Siekdamas išsiaiškinti įvykio aplinkybes ir dėdamas maksimalias

pastangas, draudikas net šešis kartus kreipėsi į policiją, tačiau draudikui nebuvo pateikta informacija, patvirtinanti dviračio vagystės su įsilaužimu faktą. Draudikas taip pat paaiškino, kad pareiškėjas, sužinojęs sprendimo atsisakyti mokėti draudimo išmoką pagrindus, nurodė kitokias įvykio aplinkybes (pradėjo teigti, kad dviratis buvo prirakintas prie stacionaraus strypo, nors pradžioje teigė, kad buvo užrakintas tik dviračio ratas) ir primygtinai reikalavo apžiūrėti įvykio vietą, tačiau apžiūros metu metalinio stovo nebuvo, taip pat nebuvo nustatytų metalinio stovo tvirtinimo žymių ar tvirtinimo vietų remonto žymių. Draudiko teigimu, apžiūros metu nustatyti duomenys dar kartą patvirtino faktą, kad įvykis neatitinka draudžiamąjį įvykio požymių ir atitinka nedraudžiamąjį įvykio apibrėžimą.

Draudikas taip pat nesutiko su pareiškėjo nuomone, jog spynos pakeitimo faktas turėtų pagrįsti įsilaužimo požymius, nes šie faktai, anot draudiko, gali patvirtinti tik faktą, kad kažkas galbūt norėjo pasigaminti naujus spynos raktus ir tikrino spynų veikimą. Be to, po vagysčių asmenys dažnai keičia spynas, net jei nėra jokių įsilaužimo (spynų išlaužimo) požymių, taip siekdami apsisaugoti nuo potencialių naujų vagysčių, todėl pats spynos keitimo faktas niekaip neįrodo, kad egzistuoja įsilaužimo į patalpą požymiai.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Įvertinus ginčo šalių pateiktus dokumentus ir paaiškinimus, darytina išvada, kad ginčas kilo dėl įvykio (dviračio vagystės) pripažinimo draudžiamuoju.

Siekiant išspręsti tarp šalių kilusį ginčą būtina įvertinti draudiko teikiamą draudimo apsaugą reglamentuojančias Draudimo sutarties nuostatas ir nustatyti, ar draudiko sprendimas yra pagrįstas žalos administravimo metu surinkta informacija.

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.987 straipsnyje nustatyta, kad draudimo sutartimi viena šalis (draudikas) įsipareigoja už sutartyje nustatytą draudimo įmoką (premiją) sumokėti kitai šaliai (draudėjui) arba trečiajam asmeniui, kurio naudai sudaryta sutartis, įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytą draudimo išmoką, apskaičiuotą įstatyme ar draudimo sutartyje nustatyta tvarka, jeigu įvyksta įstatyme ar draudimo sutartyje nustatytas draudžiamasis įvykis.

Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas sutarčių laisvės principas leidžia sutarties šalims laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises bei pareigas, jei tai neprieštarauja įstatymams. Sutarties laisvės principas reiškia civilinių teisiųjų santykių subjektų teisę laisvai spręsti, sudaryti konkrečią sutartį ar jos nesudaryti, pasirinkti, su kuo sudaryti sutartį, be to, savarankiškai spręsti dėl sutarties turinio (sutarties sąlygų ir jų pakeitimo) bei formos, išskyrus atvejus, kai tam tikras sutarties sąlygas (jų turinį) nustato imperatyviosios teisės normos arba tam tikrų sąlygų reikalauja viešoji tvarka, sąžiningumo, protingumo, teisingumo principai, gera moralė. Teisėtai sudaryta ir galiojanti sutartis jos šalims turi įstatymo galią (Civilinio kodekso 6.189 straipsnio 1 dalį).

Šalių sudaryta Draudimo sutartis yra savanoriška, todėl draudikas, vadovaudamasis Civilinio kodekso 6.156 straipsnio 1 dalimi, tokio pobūdžio sutartyse gali savo nuožiūra pasiūlyti sąlygas, susijusias su teikiamos draudimo apsaugos apimtimi. Lietuvos kasacinis teismas savo praktikoje yra ne kartą konstatavęs, kad draudimo sutartimi draudimo objektui suteikiama apsauga nėra absoliuti. Prisiimdamas draudimo riziką draudikas nustato draudimo sutartimi suteikiamos draudimo apsaugos ribas. Draudimo apsauga nustatoma tiek draudiko parengtose draudimo rūšies taisyklėse, tiek draudimo liudijime aptartose individualiosiose sąlygose.¹ Draudimo apsaugos apimtį lemia draudimo objektas, draudžiamųjų įvykių, nedraudžiamųjų įvykių sąrašas ir kitos draudimo sutarties sąlygos, nustatančios draudimo sutarties šalių įsipareigojimų

¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gegužės 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-283- 695/2015 ir kt.

turinį, kuris leidžia spręsti apie draudiko prisiimtos draudimo rizikos laipsnį.²

Draudžiamasis įvykis – tai draudimo sutartyje nurodytas atsitikimas, kuriam įvykus draudikas privalo mokėti draudimo išmoką. Teisine prasme draudžiamasis įvykis yra juridinis faktas, t. y. realaus gyvenimo reiškiny, su kuriuo įstatymas sieja teisinius padarinius, konkrečiai – draudiko pareigą išmokėti draudimo išmoką.³ Įstatyme ir konkrečiose draudimo rūšies taisyklėse nustatytos išimties, kai draudėjo patirta žala visiškai ar iš dalies nekompensuojama, dėl to, draudėjui kreipusis dėl draudimo išmokos išmokėjimo, draudikas turi teisę jos visiškai arba iš dalies nemokėti. Tokią teisę draudikas turi nedraudžiamojo įvykio atveju.⁴ Nedraudžiamasis įvykis – draudžiamojo įvykio požymių turintis įvykis, tačiau taip pat atitinkantis įstatyme ar draudimo sutartyje apibrėžtus papildomus požymius, kuriems esant draudikas atleidžiamas nuo prievolės mokėti draudimo išmoką.⁵

Pareiškėjo turtas buvo apdraustas draudimo variantu „Maksimalus“. Draudimo liudijime nurodyta, kad šiuo draudimo variantu ir šalių sudarytos Draudimo sutarties pagrindu draudžiama visų rizikų draudimu. Taisyklių A skyriaus IV dalyje yra pateiktas visų rizikų draudimo draudžiamųjų įvykių apibrėžimas. Pagal minėto skyriaus 1.12 papunktį, apdrausto turto draudimo apsauga apima bet kokius šio turto sugadinimo, sunaikinimo ar praradimo įvykius, staiga ir netikėtai įvykusius draudimo apsaugos galiojimo metu, išskyrus įvykius, nurodytus A skyriaus IV dalies 1.1–1.12 papunkčiuose ir 4 punkte.

Taisyklių A skyriaus IV dalies 1.4 papunkčio a punkte įtvirtinta, kad vagystė laikoma nedraudžiamuoju įvykiu, be kita ko, tais atvejais, kai į patalpas patekta įveikiant kliūtis, bet nepaliekant kliūtis vientisumo pažeidimo požymių, taip pat kai neįrodomas padirbtos raktų panaudojimo faktas, o h punkte nustatyta, kad dviračių, paspirtukų (taip pat elektrinių), riedžių, vaikų vežimėlių, neįgaliojo vežimėlių vagystė iš draudimo vietos ir už draudimo vietos ribų yra nedraudžiamasis įvykis, jeigu nėra nustatytų įsilaužimo į pastatą (ar patalpą) požymių arba jei turtas nebuvo prirakinamas prie stacionaraus objekto, kai pavogtas ne iš patalpos. Taisyklių A skyriaus VI dalies 4 punkte pateiktame bendrųjų (visoms draudimo rizikoms taikomų) nedraudžiamųjų įvykių sąrašė, be kita ko, nurodyta, kad neatlyginami nuostoliai (įvykis yra nedraudžiamasis), kai patirta žala dėl turto pametimo, dingimo, prievartavimo, pasisavinimo, iššvaistymo, grobimo, vagystės be įsilaužimo ar apiplėšimo požymių, taip pat dėl nepaaiškintamo ar dėl nustatytų priežasčių įvykusio turto dingimo.

Nagrinėjamu atveju draudikas aiškiai įtvirtino, kad tik tokia vagystė, kai turtas yra pavagiamas įsibrovus į patalpą arba, dviračio vagystės atveju, kai jis buvo ne patalpoje, bet prirakinamas prie stacionaraus objekto, bus pripažįstama draudžiamuoju įvykiu.

Draudiko teigimu, surinktos informacijos pagrindu buvo nustatyta, kad nėra duomenų apie nustatytus įsilaužimo požymius ar dviračio prirakinimo prie stacionaraus objekto faktą, todėl įvykis, remiantis pirmiau nurodytomis Taisyklių nuostatomis, laikytinas nedraudžiamuoju. Pareiškėjas, savo ruožtu, teigė, kad policijos išvados nei paneigia, nei patvirtina įsilaužimo faktą, be to, tai, kad buvo įsilaužta, patvirtina aplinkybė, jog buvo keičiama sugedusi požeminės aikštelės durų (ar vartų) spyna, užsakyti nauji raktai.

Siekiant įvertinti, ar draudiko pozicija yra pagrįsta, toliau aptariami ginčo šalių pateikti duomenys, susiję su įvykio aplinkybėmis.

Iš bylos duomenų matyti, kad draudikas ne kartą kreipėsi į ikiteisminį tyrimą dėl įvykio atliekantį Policijos komisariatą dėl žalos administravimui reikšmingos informacijos apie įvykį pateikimo. Iš pateiktų skirtingų Policijos komisariato ir jo tyrėjos atsakymų matyti, kad ikiteisminio tyrimo metu policijoje nebuvo gauta duomenų apie įsilaužimo į vagystės vietą požymius, duomenų apie tai ikiteisminio tyrimo medžiagoje nėra.

Kartu atkreiptinas dėmesys į paties pareiškėjo draudikui pateiktus spėjimus apie įvykio aplinkybes. Pavyzdžiui, 2022 m. rugpjūčio 30 d. pokalbio telefonu metu pareiškėjas papasakojo apie kaimynų įtarimus, kad daiktus pavogti galėjo kokie nors buvę meistrai. Galima suprasti, kad daroma prielaida, jog kokius nors remonto darbus name ar jo butuose vykdę asmenys galėjo turėti galimybę patekti į minėtas patalpas ir pasisavinti jose esančius daiktus. Iš byloje pateiktų pareiškėjo ir draudiko susirašinėjimų per draudiko savitarnos sistemą duomenų matyti, kad pats pareiškėjas 2022 m. rugpjūčio 26 d. darė prielaidą, kad į požeminę aikštelę galėjo patekti tik

² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-536/2007.

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. birželio 26 d. nutartis civilinėje byloje 3K-3-316/2013.

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-32/2009.

⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-426-684/2017.

žmonės su raktais arba buvo paliktos atidarytos požeminės aikštelės durys. 2022 m. rugpjūčio 27 d. pareiškėjas nurodė: „pasitikslinus – patalpos buvo pilnai uždarytos, vartai bei durys požeminės aikštelės buvo uždaryti, taip pat teritorijos vartai buvo uždaryti.“

Lietuvos banko vertinimu, pirmiau aptarti duomenys leidžia daryti labiausiai tikėtiną išvadą, kad nagrinėjamu atveju nebuvo užfiksuota įsilaužimo į patalpą, iš kurios, pareiškėjo teigimu, buvo pavogtas dviratis, požymių. Tokį vertinimą pagrindžia tiek žinomi ir šalių neginčijami vietos, iš kurios buvo pavogtas dviratis, ypatumai (aptverta teritorija, į kurią patenkama per rakinamus vartelius, į požeminį garažą taip pat patenkama pro rakinamas duris, įeiti gali tik asmenys, turintys raktus, pultelius, žinantys užrakto kodus), lemiantys tai, kad įsilaužimo faktas, tikėtina, būtų aiškiai matomas (išlaužtos spynos, durys ar kt.), tiek policijos pateikti duomenys. Lietuvos banko vertinimu, draudikas sprendimą dėl įsilaužimo požymių pagrįstai priima remdamasis ikiteisminį tyrimą atliekančio Policijos komisariato teikiamais duomenimis. Būtent policija teisės aktų nustatyta tvarka atlieka administracinių teisės nusižengimų ir nusikalstamų veikų tyrimų vykdymo funkciją ir yra kompetentinga juos vykdyti, be to, turint didžiulę praktinę patirtį. Jeigu apie įvykį pranešę asmenys būtų pastebėję įsilaužimo požymių, apie tai, manytina, būtų buvę informuoti ir policijos pareigūnai arba tai būtų buvę nustatyta ikiteisminio tyrimo metu.

Pažymėtina ir tai, kad pareiškėjas įsilaužimo faktą grindė tuo, jog buvo keičiama požeminės aikštelės durų (ar vartų) spyna. Šį faktą pareiškėjas grindė pateiktais komunikacijos su trečiaisiais asmenimis duomenimis, patvirtinančiais, kad buvo diskutuojama apie požeminės automobilių stovėjimo aikštelės spyną. Viename iš pateiktų susirašinėjimų matyti, kad 2022 m. rugpjūčio 26 d. trečiasis asmuo nurodė kitam asmeniui, jog „reikia pažiūrėt durų liežuvėlis ir elektronine spyna ant parkingo durų viršuje“. Tos pačios dienos grupės asmenų (iš pokalbio pavadinimo galima spėti, kad gyvenančių pareiškėjo name) pokalbyje buvo teiraujamas: „Ar kažkam reikia rakto nuo parkingo durų? Atvažiuau sau pasigaminti, galiu kažkam padaryti dar.“ Tačiau šie duomenys, Lietuvos banko vertinimu, nepatvirtina nei spynos gedimo, nei įsilaužimo fakto.

Visų pirma, manytina, kad prašymas specialistų patikrinti spynų veikimą, atsižvelgiant į neaiškias aplinkybes įvykusią vagystę, yra natūralus savo turto besirūpinančių asmenų elgesys.

Antra, tai, kad nenustatytas trečiasis asmuo buvo kviečiamas patikrinti spynos, o vėliau ji buvo keičiama, nepatvirtina spynos gedimo fakto. Taip pat net ir spynos gedimo atveju nebūtų aišku, ar ji buvo sugedusi iki nurodomos vagystės, ar anksčiau, t. y. pati vagystė galėjo įvykti iš dalies dėl to, kad spyna buvo sugedusi ir neveikė, durys nebuvo užrakintos.

Galiausiai, Lietuvos bankas sutinka su draudiko nurodytu argumentu, jog savaime racionalus ir protingas būtų toks elgesys, kai namo gyventojų bendruomenė, įvykus vagystei iš bendro naudojimo patalpų ir nesant aiškių aplinkybių (galimai įtariant, kad turta pavogė raktus turintys ar spynų kodus žinantys asmenys), inicijuoja galimai pažeidžiamos spynos keitimą. Dar daugiau, jeigu būtų nustatytas spynos gedimas ir jis būtų galimai susijęs su nurodoma vagyste, manytina, kad namo gyventojai apie tai būtų informavę ir policiją, tačiau policija teigė informacijos apie įsilaužimo požymius (įskaitant, pavyzdžiui, spynos sugadinimą) neturinti.

Lietuvos bankas kritiškai vertina ir pareiškėjo teiginius, kad dviračio vagystė pripažintina draudžiamuoju įvykiu dėl to, kad dviratis buvo maksimaliai apsaugotas – prirakintas prie stacionaraus laikiklio. Vertinant šį pareiškėjo kreipimosi motyvą, svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad pareiškėjo paaiškinimai, susiję su dviračio laikymo sąlygomis, buvo nevienodi ir iš esmės pasikeitė draudikui informavus, kad, pagal Taisyklių nuostatas, įvykis galėtų būti pripažintas draudžiamuoju, jeigu dviratis buvo užrakintas patalpoje (kai nustatomi įsilaužimo į ją požymiai) arba prirakintas prie stacionaraus objekto.

Paminėtina, kad 2022 m. rugpjūčio 30 d. pokalbio su draudiko žalų ekspertu metu pareiškėjas paaiškino, kad dviratis turėjo ratus blokuojantį užraktą, t. y. tokį, kuriam esant, dviračio negalima išvežti, tik išnešti. 2022 m. spalio 12 d. pokalbio metu draudiko darbuotojui nurodžius, kad turėjo būti užrakintas ne dviračio ratas, bet visas dviratis, jis turėjo būti pritvirtintas prie stacionaraus objekto, pareiškėjas teigė, kad tai nekeičia esmės, be to, patalpa vis tiek rakinama, t. y. neneigė, kad dviratis prie stacionaraus objekto (laikiklio ar pan.) nebuvo prirakintas. Policijos turimais duomenimis, spyna buvo apvyniota per dviračio rėmą ir ratą (galima manyti, užrakinant priekinį ratą, neleidžiant jam suktis, judėti). Taigi, Policijos komisariato tyrėjos pateikta informacija iš esmės atitiko paties pareiškėjo nurodytą ir draudiko darbuotojui.

Nepaisydamas to, vėliau, ginčydamas draudiko sprendimą, pareiškėjas pakeitė savo poziciją ir pradėjo teigti, kad dviratis buvo prirakintas prie stacionaraus objekto – laikiklio. Ši aplinkybė nurodyta pareiškėjo kreipimesi į Lietuvos banką. Tai, kad įvykio vietos apžiūros metu pareiškėjas teigė, jog dviratis buvo pritvirtintas prie metalinio stovo (kuris buvo prisuktas prie garažo sienos), nurodyta ir Akte, taip pat pabrėžiant, kad pareiškėjas nurodė, kad laikiklis buvo pavogtas kartu su dviračiu. Nepaisant to, šią informaciją paneigia paties pareiškėjo po įvykio teikti paaiškinimai apie dviračio prirakinimo būdą. Be to, apžiūros metu nebuvo užfiksuotų metalinio stovo tvirtinimo žymių ar tvirtinimo vietų remonto žymių. Akta parengusio specialisto teigimu, per apžiūrą pareiškėjo nurodytos laikiklio tvirtinimo vietos yra pastato konstrukcijų technologinės tvirtinimo vietos, be to, laikikliai būtų turėję būti aukštesni nei 3 metrų.

Atsižvelgiant į bylos duomenų, susijusių su dviračio laikymo sąlygomis, vertinimą, laikytina, kad labiausiai tikėtinomis ir realiomis aplinkybėmis laikytina pirminė pareiškėjo pozicija, kad dviratis nebuvo prirakintas prie stacionaraus objekto. Vėlesni pareiškėjo argumentai, manytina, susiję su siekiu imituoti aplinkybių atitiktį draudžiamųjų įvykių sąlygoms.

Kasacinis teismas yra ne kartą pažymėjęs draudimo sutarties, kaip rizikos sutarties, fiduciarinį pobūdį, t. y. ji yra grindžiama jos šalių didžiausio tarpusavio pasitikėjimo principu. Dėl to draudimo sutarties šalys privalo būti viena kitai absoliučiai atviros ir atskleisti viena kitai visą informaciją, kuri gali būti reikšminga šiai sutarčiai sudaryti bei jos sąlygoms nustatyti ir vykdyti.⁶ Pirmiau aptartos aplinkybės kelia rimtų abejonių dėl didžiausio tarpusavio pasitikėjimo principo įgyvendinimo.

Atsižvelgiant į atliktą bylos duomenų ir šalių sudarytos Draudimo sutarties sąlygų vertinimą, konstatuotina, kad iš Taisyklių nuostatų sisteminio vertinimo išplaukia aiški ir nedviprasmiška išvada, kad dviračio vagystė laikoma nedraudžiamuoju įvykiu, be kita ko, jeigu: 1) nebuvo nustatytų įsilaužimo į pastatą (ar patalpą), kuriame laikomas dviratis, požymių; 2) dviratis nebuvo prirakintas prie stacionaraus objekto (kai vagystė įvyksta ne iš patalpos).

Bylos duomenų pagrindu nebuvo nustatytas nei įsilaužimo į patalpą, kurioje buvo laikomas dviratis, nei jo prirakinimo prie stacionaraus objekto faktas, todėl konstatuotina, kad draudikas, įvertinęs žalos administravimo metu surinktus duomenis apie įvykį, vadovaudamasis Taisyklių A skyriaus IV dalies 1.4 papunkčio a ir h punktais ir tos pačios Taisyklių dalies 4 punktu, pagrįstai pripažino įvykį nedraudžiamuoju. Atsižvelgiant į tai, draudikui nekyla pareiga mokėti draudimo išmoką už nedraudžiamą įvykį metu atsiradusią žalą, todėl pareiškėjo reikalavimas atmestinas kaip nepagrįstas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X. X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio Lietuvos banko sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui, prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis

⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. lapkričio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-427/2011.